

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

«Положення про робочу програму навчальної дисципліни»

СУ СМЯ НУБіП України
7.5-072-05

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра _____ міжнародних відносин і суспільних наук _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет (ННІ) _____ Гуманітарно-педагогічний _____
(назва)

“_19_” _____ червня _____ 2025_р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

_____ Аграрна політика розвинутих країн світу _____

Галузь знань _С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Факультет (ННІ) _____ Гуманітарно-педагогічний _____

Розробники: кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук Олена КРОПИВКО

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Сучасний розвиток світового сільського господарства залежить від динамічних тенденцій, сформованих під впливом глобалізації. На аграрну політику розвинутих країн світу істотно вплинули умови СОТ. Продовольчі системи в усьому світі стикаються з «потрійною проблемою». По перше, очікується, що вони забезпечать продовольчу безпеку та харчування для зростаючого населення світу. По друге, вони відіграють важливу роль у забезпеченні доходів і засобів існування для сотень мільйонів людей, зайнятих у сільському господарстві та інших сегментах продуктового ланцюга. По третє, вони повинні робити це стабільно, без виснаження земельних, водних і біоресурсів, водночас вносячи внесок у скорочення викидів парникових газів (ПГ).

Курс спрямований на отримання студентами знань про суб'єктів та основні напрями аграрної політики (зокрема, міжнародні аспекти такої політики) найрозвинутіших в аграрному відношенні країн, що входять в Організацію економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Аграрна політика ОЕСР базується на принципах ринкової орієнтації, ефективності, сталого розвитку та прозорості. Основні цілі включають підтримку конкурентоспроможності сільського господарства, забезпечення продовольчої безпеки, захист довкілля та розвиток сільських територій. ОЕСР також сприяє гармонізації аграрної політики між країнами-членами.

Аграрна політика ЄС є однією з основних складових загальної економічної політики Європейського Союзу. Вона включає систему фінансової підтримки фермерів, регулювання ринків, стимулювання розвитку сільських територій та збереження навколишнього середовища. Останнім часом аграрна політика ЄС орієнтується на сталий розвиток, що включає екологічні стандарти, зменшення викидів парникових газів та підтримку органічного землеробства.

Завданнями є формування у студентів системного уявлення щодо особливостей аграрної політики розвинутих країн світу та навчитися аналізувати її сучасний стан і оцінювати перспективи її подальшого розвитку з метою використання досвіду розвинутих країн світу у вирішенні питань міжнародного співробітництва України в аграрній сфері.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	магістр
Спеціальність	<u>СЗ «Міжнародні відносини»</u>
Освітня програма	<u>«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</u>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	2
Форма контролю	екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	5	5
Семестр	10	10
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год.
Лабораторні заняття	.	
Самостійна робота	90 год.	104 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: підготовка фахівців як на національному, так і на регіональному рівнях у питаннях міжнародних аспектів аграрної політики з відповідною теоретичною базою та управлінськими можливостями.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): _ Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

СК 11. Здатність брати участь у становленні та налагодженні державного та приватного міжнародного співробітництва в аграрній галузі, у контексті забезпечення національних інтересів України.

Програмні результати навчання (ПРН): _

ПРН06. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

ПРН07. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

ПРН09. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

ПРН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ПРН15. Знати і розуміти особливості та специфіку міжнародних відносин в аграрній галузі, основні напрями розвитку співробітництва в цій сфері.

ПРН16. Сприяти розвитку державного та приватного міжнародного співробітництва в аграрній галузі, що відповідає національним інтересам України.

ПРН 17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

1. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	л б	і н д	с.р.		л	п	ла б	і н д	с.р.	
Модуль 1. Загальна характеристика аграрної політики розвинутих країн світу. Спільна аграрна політика ЄС														
Topic 1. General characteristics of the agrarian policy of the developed countries of the world	1-2	14	2	2			10							
Тема 2. Становлення та розвиток Спільної аграрної політики Європейського Союзу	3-4	13	2	2			9							

Тема 3. Сучасний стан та перспективи Спільної аграрної політики Європейського Союзу	5-7	15	3	3		9						
Разом за модулем 1	42		7	7		28						
Модуль 2. Аграрна політика провідних розвинутих країн												
Topic 1. Agricultural policy of the USA and Canada	8-9	12	2	2		8						
Тема 2. Аграрна політика Австралії, Нової Зеландії	10-11	12	2	2		8						
Тема 3. Аграрна політика Японії та Південної Кореї	12-13	12	2	2		8						
Тема 4. Аграрна політика Великобританії, Швейцарії та Ізраїлю	14-15	12	2	2		8						
Разом за модулем 2	48		8	8		32						
Усього годин	90		15	15		60						
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)												
Усього годин	90		15	15		60						

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	General characteristics of the agrarian policy of the developed countries of the world	2
2.	Становлення та розвиток Спільної аграрної політики Європейського Союзу	2
3.	Сучасний стан та перспективи Спільної аграрної політики Європейського Союзу	3
4.	Agricultural policy of the USA and Canada	2
5.	Аграрна політика Австралії та Нової Зеландії	2
6.	Аграрна політика Японії та Південної Кореї	2
7.	Аграрна політика Великої Британії, Швейцарії та Ізраїлю	2

3. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	General characteristics of the agrarian policy of the developed countries of the world	2
2.	Становлення та розвиток Спільної аграрної політики ЄС	2
3.	Сучасний стан та перспективи Спільної аграрної політики ЄС	3
4.	Agricultural policy of the USA and Canada	2

5.	Аграрна політика Австралії, Нової Зеландії	2
6.	Аграрна політика Японії та Південної Кореї	2
7.	Аграрна політика Великої Британії, Швейцарії та Ізраїлю	2

4. Темати самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Міжнародні екологічні угоди та їх вплив на аграрну політику розвинутих країн світу	10
2.	Органи урядової влади окремих держав членів ЄС, що здійснюють аграрну політику	9
3.	Перспективи адаптації Спільної аграрної політики ЄС до нових умов	9
4.	Особливості регулювання аграрної сфери США та Канади на сучасному етапі	8
5.	Загальна характеристика аграрного сектору Австралії та Нової Зеландії	8
6.	Особливості державного регулювання аграрної сфери Японії та Південної Кореї на сучасному етапі	8
7.	Особливості розвитку аграрного сектору Великої Британії після Брексіту	8
	Разом	60

5. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- пірінгове оцінювання;
- захист рефератів.

6. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити):*

- проблемне навчання;
- кейс-метод;
- проєктне навчання;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.
-

7. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальна характеристика аграрної політики розвинутих країн світу. Спільна аграрна політика ЄС		

Тема 1. General characteristics of the agrarian policy of the developed countries of the world		
Практична робота 1. General characteristics of the agrarian policy of the developed countries of the world	ПРН06, ПРН 07, ПРН13, ПРН 15. Мати структуроване уявлення про <u>аграрний сектор</u> розвинутих країн світу. Розуміти суть і функції аграрної політики та аграрні аспекти діяльності ОЕСР. Аналізувати загальні тенденції аграрної політики розвинутих країн світу на сучасному етапі. Знати програми підтримки сільського господарства. Аналізувати вплив СОТ на аграрну політику розвинутих країн світу та міжнародні екологічні угоди та їх вплив на аграрну політику розвинутих країн світу.	20
Тема 2. Становлення та розвиток Спільної аграрної політики ЄС		
Практична робота 2. Становлення та розвиток Спільної аграрної політики ЄС	ПРН 07, ПРН 15, ПРН 17. Характеризувати структуру аграрного сектору Європейського Союзу та провідних держав ЄС. Знати інституції ЄС, що здійснюють Спільну аграрну політику, та органи урядової влади окремих держав – членів Європейського Союзу, що здійснюють аграрну політику. Знати етапи еволюції Спільної аграрної політики ЄС.	20
Тема 3. Перспективи адаптації Спільної аграрної політики ЄС до нових умов		
Практична робота 3. Перспективи адаптації Спільної аграрної політики ЄС до нових умов	ПРН07, ПРН 09, ПРН 13, ПРН 15, ПРН 16. Аналізувати структурну модернізацію САП ЄС, розвиток сільських територій я. Розуміти відносини Європейського Союзу з міжнародними організаціями в аграрній сфері. Характеризувати вплив СОТ на Спільну аграрну політику Європейського Союзу. Знати перспективи адаптації Спільної аграрної політики ЄС до нових умов.	20
Самостійна робота 1. Загальна характеристика аграрної політики розвинутих країн світу та Європейського Союзу	ПРН06, ПРН07, ПРН09, ПРН 13, ПРН 17. Порівняти загальні тенденції аграрної політики розвинутих країн світу та ЄС.	10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Аграрна політика провідних розвинутих країн		
Тема 1. Аграрна політика країн Північної Америки		
Практична робота 1. Agricultural policy of the USA and Canada	ПРН06, ПРН07, ПРН 15, ПРН 16. Describe the agricultural sector of the USA and Canada. Know the system of management of the agricultural sector of the USA and Canada at the federal and local levels. Understand the features of	15

	regulation of the agricultural sector of the USA and Canada at the present stage.	
Тема 2. Аграрна політика Австралії, Нової Зеландії		
Практична робота 2. Аграрна політика Австралії, Нової Зеландії	ПРН06, ПРН07, ПРН 15, ПРН 16. Характеризувати аграрний сектор Австралії та Нової Зеландії. Знати органи управління аграрним сектором Австралії та Нової Зеландії. Розуміти механізми регулювання аграрного сектору Австралії та Нової Зеландії.	15
Тема 3. Аграрна політика Японії та Південної Кореї		
Практична робота 3. Аграрна політика Японії та Південної Кореї на сучасному етапі	ПРН06, ПРН07, ПРН 15, ПРН 16. Характеризувати аграрний сектор Японії та Південної Кореї. Знати органи управління аграрним сектором Японії та Південної Кореї. Розуміти особливості державного регулювання аграрної сфери Японії та Південної Кореї на сучасному етапі.	15
Тема 4. Аграрна політика Великої Британії, Швейцарії та Ізраїлю		
Практична робота 4. Аграрна політика Великої Британії, Швейцарії та Ізраїлю	ПРН06, ПРН07, ПРН 15, ПРН 16. Характеризувати аграрний сектор Великобританії, Швейцарії та Ізраїлю. Знати систему управління аграрним сектором Великобританії, Швейцарії та Ізраїлю. Розуміти особливості регулювання аграрної сфери Великобританії, Швейцарії та Ізраїлю на сучасному етапі.	15
Самостійна робота 2. <u>Аграрна політика</u> країн Північної Америки та Австралії	ПРН06, ПРН07, ПРН09, ПРН 13, ПРН 17. Порівняти засади аграрної політики США, Канади і Австралії	10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин,
----------------------	--

дедлайнів та перекладання	оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

8. Навчально-методичне забезпечення:

- Електронний навчальний курс навчальної дисципліни “Аграрна політика розвинутих країн світу” <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/page/view.php?id=514385>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- Навчальні посібники, підручники: 1. Agriculture and international trade : law, policy, and the WTO / edited by Michael N. Cardwell, Margaret R. Grossman, and Christopher P. Rodgers. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/_agriculture_and_international_trade_la_w_policy_and_the_wto_2003_.pdf;
- 2. Стрілець В.В. Аграрна політика розвинутих країн світу: [Навчальний посібник] /В.В.Стрілець. – К.: ФОП Ямчинський О.В., 2022. – 195 с.

2. Рекомендовані джерела інформації

1. 17 цілей сталого розвитку до 2030 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
2. 1962–2022: спільній сільськогосподарській політиці ЄС 60 років. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729414/EPRS_ATA\(2022\)729414_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729414/EPRS_ATA(2022)729414_XL.pdf)
3. About the U.S. Department of Agriculture. [Електронний ресурс]. Режим доступу :<https://www.usda.gov/our-agency/about-usda>
4. Ag and Food Sector sand the Economy. [Електронний ресурс]. Режим доступу :<https://www.ers.usda.gov/data-products/ag-and-food-statistics-charting-the-essentials/ag-and-food-sectors-and-the-economy/?topicId=b7a1aba0-7059-4feb-a84c-b2fd1f0db6a3>
5. Agricultural Sector. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.trade.gov/knowledge-product/canada-agricultural-sector>
6. Agricultural Lawinthe United States: by Nicole Cook. [Електронний ресурс]. Режим доступу :[https://content.next.westlaw.com/practical-law/document/Id085b5fdddf411e498db8b09b4f043e0/Agricultural-Law-in-the-United-States-Overview?viewType=FullText&transitionType=Default&contextData=\(sc.Default](https://content.next.westlaw.com/practical-law/document/Id085b5fdddf411e498db8b09b4f043e0/Agricultural-Law-in-the-United-States-Overview?viewType=FullText&transitionType=Default&contextData=(sc.Default)

7. Agriculture and Agri-FoodCanada. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://agriculture.canada.ca/en>
8. Agriculture and Food . [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/overview>
9. Agriculture & The Paris Climate Agreement By: Jessie Gittemeier; Brigit Rollins.[лектронний ресурс]. Режим доступа: <https://nationalaglawcenter.org/agriculture-the-paris-climate-agreement/>
10. Augère-Granier M.-L. Supporting young farmers in the EU. URL: <https://epthinktank.eu/2015/06/19/supporting-young-farmers-in-the-eu/> (Last accessed: 17.04.2019)
11. Baldwin, Katherine, Brian Williams, Francis Tsiboe, Anne Effland, Dylan Turner, Bryan Pratt, Jordan Jones, Saied Toossi, and Leslie Hodges. February 2023.
12. Bisoffi, S., Ahrné, L., Aschemann-Witzel, J., Baldi, A., Cuhls, K., DeClerck, F., & Brunori, G. (2021). COVID-19 and sustainable food systems: what should we learn before the next emergency? <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsufs.2021.650987/full> [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsufs.2021.650987/full>
13. Cattaneo, A., Adukia, A., Brown, D. L., Christiaensen, L., Evans, D. K., Haakenstad, A., ... & Weiss, D. J. (2022). Economic and social development along the urban–rural continuum: New opportunities to inform policy. *World Development*, 157, 105941. [Электронный ресурс]. Режим доступа : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X22001310>
14. Department of Agriculture, Economic Research Service.[Электронный ресурс]. Режим доступа:<https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/105902/eib-254.pdf?v=9119.6>
15. Environment and the common agricultural policy. [Электронный ресурс]. Режим доступа: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/762360/EPRS_BRI\(2024\)762360_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/762360/EPRS_BRI(2024)762360_EN.pdf)
16. EU Common Agricultural Policy. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.europarc.org/european-policy/sustainable-agriculture>
17. EU 'farm to fork' strategy: State of play. [Электронный ресурс]. Режим доступа: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/690622/EPRS_ATA\(2021\)690622_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/690622/EPRS_ATA(2021)690622_EN.pdf)
18. European Commission - Agriculture and Rural Development:[Электронный ресурс]. Режим доступа: https://agriculture.ec.europa.eu/index_en

19. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) - Europe and Central Asia [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.fao.org/europe/en/>
20. Key figures on the European food chain 2024 edition [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15216629/20555393/KS-01-24-000-EN-N.pdf/937addab-5089-aa08-3b95-bf0fa0beee3d?version=4.0&t=1736326611195>
21. U.S. Agricultural Policy Review [Електронний ресурс]. – 2021. – ЕІВ-254, U.S.
22. Аграрна політика ЄС. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua/MEO/09.htm>
23. Агросектор Нідерландів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://agroelita.info/ahrosektor-niderlandiv-malenka-kraina-z-velykumy-mozhlyvostiamy/>
24. Аналітична записка. Політика згуртованості і спільна аграрна політика ЄС: еволюція і огляд законодавства. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/igs-analitychna-zapyska-pz-i-sap-yes.pdf>
25. Вдовенко, Л. (2022). Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, (44). Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/366437355_INSTRUMENTI_DERZAVNO_I_FINANSOVOI_PIDTRIMKI_AGRARNOGO_SEKTORA_V_UMOVAN_VOENNOGO_STANU
26. Відновлювальна енергетика Європейського союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/u-es-vidnovluvani-dzerela-energii-vperse-viperedili-gaz/a-64565674>
27. Готра В., Ковач А. (2021) Зарубіжний досвід розвитку сільських територій. Геополітика України: історія та сучасність : зб. наук. праць. 2021. Вип. 2 (27). С. 154–160. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.semanticscholar.org/paper>
28. Досвід ЄС у галузі відновлювальних джерел енергії. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/konkyrs_stud/ES_19_20/robotu/6.pdf
29. Дугінець Г.В. Розвиток світової торгівлі сировинними ресурсами на прикладі сільськогосподарської продукції. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/100/93>
30. Живуть на дотації: як агровиробництво в Європі втратило незалежність. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://agravery.com/uk/posts/show/zivut-na-dotacii-ak-agrovirobnictvo-v-evropi-vtratilo-nezaleznist>

31. Кваша С.М., Вакуленко В.Л. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: досвід та перспективи для України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2023/2023_4/4.pdf
32. Моніторинг та оцінка аграрної політики 2024. Інновації для сталого зростання продуктивності [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.oecd.org/en/publications/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation-2024_74da57ed-en.html
33. Нова спільна сільськогосподарська політика ЄС на 2023-2027 рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukragroconsult.com/news/nova-spilna-silskogospodarska-polityka-yes-na-2023-2027-roky/>
34. Огляд органічного ринку країн Європи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1dVPTY08YeODsu_rYPI4CbAi25X7DtSDX/view
35. Огляд ринку харчової продукції Нідерландів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://investincherkasyregion.gov.ua/sites/default/files/dutch_food_market.pdf
36. Органічне сільське господарство в ЄС. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2023/08/organic-farming-decade-of-growth_ua.pdf
37. Офіційний сайт Європейського Союзу «Commonagriculturalpolicy» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en
38. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/41.pdf>
39. Продовольча безпека та харчування у світі 2024 <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/39dbc6d1-58eb-4aac-bd8a-47a8a2c07c67/content/cd1254en.html#gsc.tab=0>
40. Спільна аграрна політика ЄС — законодавче регулювання та зв'язок з екологічною і кліматичною політикою ЄС. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.dossier.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/CAP_lawclimate_UA.pdf
41. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf
42. Спільна аграрна політика та підтримка агросектору в ЄС <https://www.growhow.in.ua/spilna-ahrna-polityka-ta-pidtrymka-ahrosektoru-v-yes>
43. Т.О.Зінчук, Н.М.Куцмус. СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄС НА 2023—2027 рр.: Амбіції і релевантність цілям сталого розвитку. [Електронний

ресурс]. Режим доступу: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/954/2023-11-4>

44. Якубович В. Канада. Особливий статус аграрного сектора економіки та програмитрахування. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://forinsurer.com/public/03/07/01/561>